

გიგა კიკორია

მოწვეული დეჟოხი, ეკონომიკის დოქტორი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ზეზა სანიკიძე

დოქტორანტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

უმაღლესი განათლებისა და დასაქმების ბაზრის კავშირი პოსტპანდემიურ პერიოდში საქართველოსა და პოლონეთის მაგალითებზე

ნაშრომის მიზანია დააკვირდეს და აღწეოს ბაკადავჩიატის სტუდენტები, რომლებიც შედიან შიომის ბაზაზე საქართველოსა და პოლონეთში და შეავსოს დიფერენციალში არსებული ნაკლებობები. კვლევა იყენებს სტატისტიკურ და თვითაღმინისტიკურ მონაცემებს კითხვას. კვლევის პერიოდში, 2022 წლის ივნისის თვეში, პოლონეთის ბიგოშის უნივერსიტეტის მენეჯმენტის ფაკულტეტის პოპულაცია 900 აქტიური სტუდენტით იყო წარმოდგენილი, ხოლო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის - 4460-ით. კიამეხის V იქნა გამოყენებული სხვადასხვა ცვლადებს შორის ასოციაციური კავშირის შესამოწმებლად. კითხვები შეესაბამება შიომის საერთაშორისო ორგანიზაციისა და საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მეთოდოლოგიას. ეს აჩვენებს პოლონეთისა და საქართველოს მონაცემების ანალიზის ერთ-ერთი პიკური მცდელობა და აქცენტი ბაკადავჩიატის სტუდენტებზე გაკეთებული. სტატისტიკის მიზანია განსაზღვროს აჩვენებს თუ არა კავშირი კონკრეტულ ცვლადებს შორის. ავტორები თვლიან, რომ ეს ნაშრომი გახვედრად მიიქცევა გადაწყვეტილების მიღებასა და უბიძგებს მათ მოქმედებისკენ. კვლევამ გვიჩვენა, რომ ორი განსხვავებული ქვეყნის შედეგები აჩვენებს შიომის აჩვენებს ერთმანეთისგან, როგორც ეს იყო ნავაჟუდვი. თუმცა, ქართული და პოლონური განათლების სისტემა განსხვავდება შიომის ბაზაზე დაკავშირების თვალსაზრისით. კვლევა შეიძლება გამოიყენონ მათგანდებლად ორგანიზებმა, მკვლევარებმა, მეცნიერებმა, საჯარო დაწესებულებებმა და ადგილობრივმა მთავრობებმა. კვლევა მოიცავს დროის მოკლე მონაკვეთს და მონაცემთა მცირე შეჩერებას. კვლევის კიდევ ერთი შეზღუდვაა პოლონეთისა და საქართველოს განათლების სისტემის განსხვავებულობა. ასევე, ედ.ფოსტის გამოკითხვის გამოყენება, რომელსაც ახასიათებს დაბალი გამოპასუხების მაჩვენებელი.

საკვანძო სიტყვები: შიომის ბაზა, დასაქმება, სტუდენტები, საქართველო, პოლონეთი

სწავლის დასაქმებასთან დაკავშირება ერთგვარ დილემას წარმოადგენს, რომელიც დიდი ხანია არსებობს. თუმცა, დღემდე არაა კონსენსუსი იმის თაობაზე, თუ როგორ უნდა მივუდგეთ პრობლემას: როგორც თანამედროვე ფენომენს, თუ გამოწვევას, რომელიც უნდა გადაიჭრას. უნივერსიტეტები თავიანთ წარმატებას აფასებენ სტუდენტების დასწრების, რიცხოვნობისა და კურსდამთავრებულების საფუძველზე და არა იმით, თუ რას სწავლობენ რეალურად სტუდენტები CITATION Jar22 \l 1033 (Janio, Cywiński, Marek, & al., 2022) . სტუდენტების შეხედულებების შესწავლა მნიშვნელოვანი იქნებოდა ამ თემაზე სრული პასუხის გასაცემად.

საქართველოში შრომის ბაზარი ნაკლებად მოქმედებს განათლების ბაზარზე კურსდამთავრებულებისთვის სამუშაო ადგილების სიმცირის გამო CITATION Nin17 \l 1033 (Durglishvili, 2017) . მთავარ პრობლემას წარმოადგენს უმუშევრობის მაღალი დონე უნივერსიტეტის სტუდენტებსა და კურსდამთავრებულებში CITATION DAV22 \l 1033 (Narmania, Kharkheli, Vardiashvili, & Makasarishvili, 2022). საქართველოში უმაღლესი განათლების მიღების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას ძირითადად გავლენას იწვევს სამი ფაქტორი: დანებებულების პრესტიჟი, სპეციალობა და პირადი მიდრეკილება/ინტერესი. საინტერესოა, რომ უმაღლეს სასწავლებლებში მისაღები კანდიდატების 5%-ზე ნაკლები მნიშვნელოვან ფაქტორად მიიჩნევა დასაქმების შანსებს CITATION Nat13 \l 1033 (Andguladze, Bregvadze, & Apkhazava, 2013) . სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრის მიერ ქართველ სტუდენტებში ჩატარებული კვლევის შედეგად

დადგინდა, რომ კვლევის მონაწილეთა 15%-ისთვის უმაღლესი განათლების მიღება იყო მთავარი მოტივაცია (განსაკუთრებული ინტერესის გარეშე), 14%-მა გაითვალისწინა ოჯახის წევრების რჩევა, ხოლო 13%-ის აზრით, არჩეული საბაკალავრო პროგრამა უკეთეს შესაძლებლობას იძლევა CITATION Placeholder5 \l 1033 (Amashukeli, Lezhava, & Chitashvili, 2022).

პოლონეთში, უმაღლეს განათლებაზე მსჯელობისას, სტუდენტების დასაქმებას ნაკლები ყურადღება ეთმობა, თუმცა ეს არის მთავარი საკითხი, როდესაც საქმე ეხება უნივერსიტეტის დიპლომსა და შრომის ბაზარს შორის კავშირს CITATION Tom20 \l 1033 (Zajac, 2020). გამოკითხვის თანახმად, სრულ განაკვეთზე სტუდენტების დასაქმების მთავარ მოტივაციის ფულის გამომუშავება წარმოადგენს (Ostoj, 2016). პოლონეთში სიახლეს არ წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ სტუდენტები უმაღლეს განათლებას სამუშაოს უთავსებენ. ფაქტორებს, რომლებიც გავლენას ახდენენ სტუდენტების გადაწყვეტილებაზე რომ იმუშაონ უნივერსიტეტში სწავლის პარალელურად, ლიტერატურაში ნაკლები ყურადღება ეთმობა CITATION Fra22 \l 1033 (Lessky & Unger, 2022).

პოლონეთის შრომის ბაზარმა მნიშვნელოვანი ტრანსფორმაცია განიცადა. სტუდენტები თანხმდებიან სამუშაოს, რომელსაც სთავაზობენ იმ იმედით, რომ მიღებული პროფესიული გამოცდილება დაეხმარება იპოვონ ისეთი სამსახური, რომელიც შეესაბამება მათ პროფესიას CITATION Jol14 \l 1033 (Lenart, 2014). პოლონეთში, უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ დასაქმების ოფისებში ვიზიტი არასაკმარისია საინტერესო სამუშაო შეთავაზების უზრუნველსაყოფად. კვლევის მიხედვით, ეკონომიკისა და მენეჯმენტის ფაკულტეტის კურსდამთავრებულების იშვიათად სთავაზობენ სასურველ სამსახურს. კანდიდატების შერჩევის საშუალებას სტაჟირება და ნახევარ განაკვეთზე მუშაობა წარმოადგენს CITATION Mon12 \l 1079 (Jakubiak, 2012).

იმის გამო, რომ განათლების სისტემა მუდმივად ვითარდება და მონაცემები მოძველებულია, საჭიროა ახალი კვლევები. სტატიის მიზანია დაადგინოს არის თუ არა კავშირი კონკრეტულ ცვლადებს შორის, როდესაც საქმე ეხება აქტიური სტატუსის მქონე სტუდენტების დასაქმებას. შესაბამისად, სტატია ავსებს ლიტერატურაში არსებულ ნაკლოვანებებს ამ მიმართულებით.

ანალიზი შემოიფარგლება საქართველოსა და პოლონეთის უნივერსიტეტების აქტიური სტატუსის მქონე სტუდენტებით, ხოლო კვლევა ეფუძნება ავტორის გამოკითხვის შედეგად შეგროვებულ მონაცემებს. ეს ქვეყნები განსხვავდებიან ზომით, ერთ სულ მოსახლეზე შემოსავლის დონით, სწავლის საფასურითა და კულტურით, მაგრამ ჩვენ შეგვიძლია შევადაროთ სტუდენტების დასაქმება და დავაკავშიროთ კონკრეტული ცვლადები. ემპირიული კვლევა ჩატარდა პოლონეთის ბიდგოშის უნივერსიტეტის მენეჯმენტის ფაკულტეტზე და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტზე.

კვლევის ჰიპოთეზები

ჩვენ დავუშვით ჰიპოთეზები, რათა გვეჩვენებინა, თუ როგორ არის ასოციაციურად დაკავშირებული განათლების სფერო საქართველოსა და პოლონეთში შრომის ბაზართან. ლიტერატურის მიმოხილვის შემდეგ კვლევის ირგვლივ არსებული ჰიპოთეზები შემდეგნაირად ჩამოვაყალიბეთ:

H1: პროფესიით დასაქმებულების ნამუშევარი საათები ქვეყნებს შორის არ განსხვავდება;

H2: პროფესიით დასაქმებულების ანაზღაურება ქვეყნებს შორის არ განსხვავდება;

H3: ნამუშევარი საათები ანაზღაურების მიხედვით ქვეყნებს შორის არ განსხვავდება.

გამოკითხვისა და კვლევის მონაცემები

ჩვენი სამიზნე აუდიტორია აქტიური სტატუსის მქონე სტუდენტები იყვნენ. მონაცემები შეგროვდა ონლაინ კითხვარის გამოყენებით, რომელიც შეესაბამება შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციისა და სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მეთოდოლოგიას. მოხდა კითხვარის მოდიფიკაცია და Google forms-ის მეშვეობით ის ორ ენაზე იქნა მიწოდებული - ქართულად და პოლონურად. ბიდგოშის ტექნოლოგიური უნივერსიტეტის მენეჯმენტის ფაკულტეტის 900 აქტიურ სტუდენტს ელექტრონული ფოსტით გაეგზავნა ონლაინ კითხვარი, რომელიც ღია იყო 2022 წლის 24 ივნისიდან მომდევნო 2 კვირის განმავლობაში. შედეგად მივიღეთ 318 სრულად შევსებული ონლაინ კითხვარი. შესაბამისად, გამოპასუხების დონემ შეადგინა 35.3%, რაც შეიძლება ჩაითვალოს კარგად, რადგან ონლაინ გამოკითხვებს, როგორც წესი, აქვს დაბალი გამოხმაურების მაჩვენებელი CITATION Nar171 \l 1033 (Malhotra, Nunan, & Birks, 2017). იგივე კითხვარი, ქართულ ენაზე, ელექტრონული ფოსტით გაეგზავნა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის 4460 აქტიურ სტუდენტს. კითხვარი აქტიური იყო 2022 წლის 1 ივლისიდან მომდევნო 2 კვირის განმავლობაში. ამ შემთხვევაში მივიღეთ 538 სრულად შევსებული კითხვარი. გამოპასუხების მაჩვენებელმა ამ შემთხვევაში 12.1% შეადგინა, რაც ტიპური მაჩვენებელია ონლაინ კითხვარისთვის. ჩვენ ვამჯობინეთ, რომ კითხვარი გაგვეგზავნა მთლიანი პოპულაციისთვის, შერჩევის გაკეთებასთან შედარებით, რადგან ძირითად პრობლემას გამოპასუხების მაჩვენებელი წარმოადგენს. შედეგად მივიღეთ პასუხების საკმარისი რაოდენობა.

ჩვენი კვლევის მიზნებისთვის, აქტიური სტატუსის მქონე სტუდენტებს შევეკითხეთ ასრულებდნენ თუ არა ისინი რაიმე სამუშაოს ბოლო 12 თვის თუნდაც ერთი საათის განმავლობაში. კითხვები იყო ასევე იმის შესახებ, დასაქმებულები იყვნენ თუ არა ანაზღაურებად სამსახურში, ჰქონდათ თუ არა საკუთარი ბიზნესი, სისტემატურად მონაწილეობდნენ თუ არა შინამეურნეობაში სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებისთვის. ერთ-ერთ კითხვაზე დადებითი პასუხის შემთხვევაში ამ პირს მივიჩნიეთ დასაქმებულად. მონაცემები ქვეყნების მიხედვით შეჯამებულია ქვემოთ ცხრილში 1.

ცხრ. 1. მონაცემთა მახასიათებლები

	პოლონეთი	საქართველო
შერჩევის ჩარჩო	900 აქტიური სტუდენტი	4460 აქტიური სტუდენტი
მეთოდი	ონლაინ (email)	ონლაინ (email)
გამოპასუხების დონე	35.3%	12.1%
პერიოდი	ივნისი-ივლისი, 2022	ივნისი-ივლისი, 2022
მნიშვნელოვნება, α	0.05	0.05

წყარო: ეს და მომდევნო ცხრილი ავტომატურად გამოთვლებს ეფუძნება.

კვლევის მეთოდოლოგია და შედეგები

კვლევის მონაცემები გავანალიზეთ ორივე ქვეყნის მიხედვით. ნულოვანი ჰიპოთეზის ტესტირება მოვახდინეთ მნიშვნელოვნების 5%-იანი დონისთვის. ცვლადებს შორის ასოციაციური კავშირის დასადგენად გამოვიყენეთ კრამერის V კოეფიციენტი, რომლის ფორმულაც მოცემულია ქვემოთ:

$$V = \sqrt{\frac{\chi^2 / n}{\min(r-1), (c-1)}}$$

სადაც n - შერჩევის მთლიანი ზომაა;

r - სტრიქონების რაოდენობა;

c - სვეტების რაოდენობა.

V მერყეობს 0-დან 1-მდე. V -ის დიდი მნიშვნელობა მხოლოდ ასოციაციის მაღალ ხარისხზე მიუთითებს CITATION Nar171 \l 1033 (Malhotra, Nunan, & Birks, 2017) . ეს არ გვიჩვენებს იმას, თუ როგორ არის დაკავშირებული ცვლადები ერთმანეთთან.

ცხრ. 2 ცვლადებს შორის კავშირის ანალიზის შედეგები

	საქართველო	პოლონეთი	საქართველო	პოლონეთი	საქ.	პოლ.
ჰიპოთეზები	ნულოვანი	ნულოვანი	Cramer's V	Cramer's V	Sig.	Sig.
H1	უაჩყოფიერია	მაჩთებუდია	0.106	0.093	0.036	0.45
H2	მაჩთებუდია	უაჩყოფიერია	0.065	0.283	0.200	0.023
H3	უაჩყოფიერია	უაჩყოფიერია	0.299	0.458	0.000	0.000

H1 ჰიპოთეზა უარყოფილია საქართველოს შემთხვევაში და მართებულია პოლონეთის შემთხვევაში. ეს ნიშნავს, რომ სამუშაო საათები და პროფესიით დასაქმება მნიშვნელოვანია საქართველოში და არა პოლონეთში. საქართველოს შემთხვევაში პროფესიით დასაქმება მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს სამუშაო საათებზე, ხოლო პოლონეთში ეს ურთიერთობა სუსტია. შრომის ბაზრის თვალსაზრისით, ეს ნიშნავს, რომ პოლონეთთან შედარებით საქართველოს პოზიტიური ტენდენცია აქვს სამუშაო საათების მხრივ, რადგან არის პირდაპირი კავშირი სამუშაო საათებსა და პროფესიით დასაქმებას შორის (კრამერის $V = 0,106$ საქართველოს შემთხვევაში, ხოლო პოლონეთისთვის - $0,093$).

H2 ჰიპოთეზა დადასტურდა საქართველოსთვის, მაგრამ არა პოლონეთის შემთხვევაში. ეს ნიშნავს, რომ საქართველოსთვის კავშირი არ არის პროფესიით დასაქმებასა და ანაზღაურებას შორის, ხოლო პოლონეთისთვის ეს ასოციაციურად დაკავშირებულია. (კრამერის $V = 0,065$ საქართველოსთვის და $0,283$ პოლონეთისთვის). ეს ტენდენცია აჩვენებს, რომ ანაზღაურების თვალსაზრისით, განათლების სისტემა უფრო მჭიდროდ არის დაკავშირებული პოლონეთის შრომის ბაზართან, საქართველოსთან შედარებით.

H3 ჰიპოთეზის შემთხვევაშიც სუსტი კავშირი დაფიქსირდა სამუშაო საათებსა და ანაზღაურებას შორის. ორივე ქვეყნის შემთხვევაში ჰიპოთეზა უარყოფილია, რაც ნიშნავს, რომ ნამუშევარი საათების მიხედვით ხელფასები განსხვავებულია. თუმცა, პოლონეთის შემთხვევაში, კავშირი უფრო ძლიერია (Cramer's $V = 0.458$), რაც ნიშნავს, რომ გრძელვადიან დასაქმებულებს უხდებიან შედარებით მეტ ანაზღაურებას, ვიდრე საქართველოში (Cramer's $V = 0.299$).

დასკვნები და რეკომენდაციები

სტატიის მიზანი იყო გვეჩვენებინა, თუ როგორ განსხვავდება ქართული და პოლონური განათლების სისტემა შრომის ბაზართან კავშირის თვალსაზრისით.

ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში საქართველოში უმაღლეს საგანმანათლებლო სისტემაში მნიშვნელოვანი რეფორმები განხორციელდა, მაგრამ ამ ცვლილებების გამომწვევი ფაქტორები უფრო მეტად პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებში უნდა ვეძებოთ, ვიდრე შრომის ბაზარზე. საქართველოში, საჯარო განათლების სისტემაში, სოციალური ზენოლა კვლავ მაღალია, შესაბამისად, შრომის ბაზარი ნაკლებ გავლენას ახდენს განათლების ბაზარზე.

პოლონეთში მზარდი მოთხოვნა უმაღლეს განათლებაზე, მაგრამ, ისევე როგორც საქართველოში, აკადემიური წოდებების მქონე სტუდენტების დიდმა რაოდენობამ შეამცირა ხარისხი და მიმზიდველობა დამსაქმებლების თვალში.

პოლონეთში უნივერსიტეტების უმეტესობამ შეამცირა მიღების წინაპირობები და სწავლის საფასური, რათა უფრო მიმზიდველი და ხელმისაწვდომი გამხდარიყო სტუდენტებისთვის. იგივე ეფექტი ჰქონდა იმ ფაქტს, რომ სწავლის გადასახადი უნივერსიტეტში არ გაზრდილა, მაშინ როცა ფასების ზოგადმა მატებამ ჰქონდა ადგილი.

ჩვენი კვლევის ჰიპოთეზებმა აჩვენა, რომ პროფესიით დასაქმებულების სამუშაო საათები მნიშვნელოვანია საქართველოში და არა პოლონეთში. მეორე ჰიპოთეზა საქართველოს შემთხვევაში დადასტურდა, ხოლო პოლონეთისთვის - არა. ეს ნიშნავს, რომ საქართველოს შემთხვევაში წრფივი კავშირი არ არის პროფესიით დასაქმებასა და ანაზღაურებას შორის, ხოლო პოლონეთისთვის ეს ასოციაციურად არის დაკავშირებული. მესამე ჰიპოთეზა უარყოფილია, რაც ნიშნავს, რომ ნამუშევარ საათებსა და ანაზღაურებას შორის კავშირი სტატისტიკურად მნიშვნელოვანია ორივე ქვეყანაში.

აუცილებელია უნივერსიტეტებსა და შრომის ბაზარს შორის ურთიერთობის გაღრმავება და ისეთი პლატფორმების დანერგვა, რომელიც უფრო მოსახერხებელი იქნება თანამედროვე გამოწვევებისთვის შესაბამისი უნარების შესაძენად. უნივერსიტეტი არ უნდა იყოს მონოლითური ორგანიზაცია, არამედ უნდა იცვლებოდეს ზოგადი ბაზრის პრინციპებიდან გამომდინარე. ეს ყველაფერი საშუალებას მისცემს მას შეინარჩუნოს და განავითაროს საზოგადოების დამოკიდებულება. უცვლელად სისტემამ შეიძლება გარკვეული დროით იარსებოს, მაგრამ, თანამედროვე განვითარების სწრაფი ტემპის გამო, შესაძლოა, უნივერსიტეტში, როგორც ინსტიტუციაში, ამას რევოლუცია მოჰყვეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, საუნივერსიტეტო განათლება შეიძლება გახდეს დრომოჭმული სისტემა.

ლიტერატურა

1. BIBLIOGRAPHY Amashukeli, M., Lezhava, D., & Chitashvili, M. (2022). *Higher education in Georgia and self-assessment of graduates' competencies*. Tbilisi: Center for social sciences.
2. Andguladze, N., Bregvadze, T., & Apkhazava, R. (2013). *Impact of Higher Education on the formation of workforce*. Tbilisi: The International Institute for Education Policy, Planning and Management.
3. Durglishvili, N. (2017). Labour market perspectives for the university graduates in Georgia. *International Economics Letters*, 1-6.
4. Jakubiak, M. (2012). Expectations of students of economics towards the labour market. *Zeszyty Naukowe WSEI seria: EKONOMIA*, 265-288.
5. Janio, J., Cywiński, A., Marek, L., & al., e. (2022). Most Frequently Asked Questions About Student Learning Outcomes in Poland. *The New Educational Review*, 92-101.
6. Lenart, J. (2014). Student and employment. History and the present. *Przegląd Pedagogiczny*, 117-129.
7. Lessky, F., & Unger, M. (2022). Working long hours while studying: a higher risk for First-in-Family students and students of particular fields of study? *European journal for higher education*, 1-20.
8. Malhotra, N. K., Nunan, D., & Birks, D. F. (2017). *Marketing research: an applied approach*. Harlow: Pearson Education Limited.

9. Narmania, D., Kharkheli, M., Vardiashvili, N., & Makasarishvili, M. (2022). The role, problems and challenges of higher education in Georgia. *International Journal of Teaching and Education*, 34-64.
10. Zając, T. (2020). Student employment in Poland: evidence from the Polish Graduate Tracking System. *Higher Education in Russia and Beyond*, 25-28.

Giga Kikoria

*Invited Lecturer, Doctor of Economics
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University*

Zeza Sanikidze

*PhD Student
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University*

The Relationship between Higher Education and the Employment Market in the post-Pandemic Period on the Examples of Georgia and Poland

SUMMARY

The purpose of this paper is to observe and describe undergraduate students entering the labour market in Poland and in Georgia and fill the gaps in the literature. The study uses a structured and self-administered online questionnaire. The population of the University of Bydgoszcz in Poland was 900 active students, and the students of Tbilisi State University - 4460. Cramer's V is used to check the association between different variables. The questionnaire is in line with the International Labour Organization and the National Statistics Office of Georgia methodology. This is one of the first attempts to analyse data from Poland and Georgia and focuses on undergraduate students. The article aims to determine whether there is an association between specific variables. The authors believe that this paper will gain some attention from policymakers and can allow Governments to take action. The study shows us that the results of two different countries are not as far apart as it would have to be supposed, but Georgian and Polish education system differ toward connection to the labour market. The study can be used by regulators, researchers, scientists, public institutions and Governments. The study uses a short period to collect the data and a small sample. Another limitation of the study is the non-coincidence of the Education System in Poland and Georgia. Also, the limitation that may arise is the use of Email surveys that have several limitations, primarily being that they can appear dry and uninteresting.

Key words: Labour Market, Employment, Students, Poland, Georgia